

ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ У ЛИТОВСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ *(представлено к.е.н. Дикою О.С.)*

Литва – держава, розташована на північному сході Європи, найпівденніша з прибалтійських країн, в якій офіційною мовою є литовська та є найбільшою за площею та кількістю населення державою серед балтійських країн.

Загальна площа становить 65,3 тис. км², площа сільськогосподарських угідь – 2,8 млн га, ріллі – 2,3 млн га.

За державно-територіальним устроєм Литва – унітарна держава, за змістом правління – конституційна, за найбільш впливовим суб'єктом державної влади – парламентська, за формою правління – республіка. За Конституцією Литовської республіки президент володіє достатньо великими повноваженнями при формуванні уряду та призначенні відповідальних державних службовців і є головою держави разом з вищим законодавчим органом – однопалатним парламентом (сеймом).

Литва, завдяки її вигідному геополітичному становищу, є активним членом у співпраці між Північними країнами Європи і Балтійської Ради з моменту її створення в 1993 р. Балтійська Рада є організацією міжнародного співробітництва, розташована в Таллінні. Вона працює через Балтійську Асамблею та Балтійську Раду Міністрів. Співпраця між Радою Міністрів Північних Країн та Литви є політичним співробітництвом, метою якого обмін досвідом, що сприяє реалізації спільних цілей.

Система публічного управління та організація державного апарату Литви має свої особливості та відмінності, що наведені нижче. Функціонування публічної служби в Литві нормативно закріплено Законом «Про державну службу», який пройшов свою еволюцію, результатом якої стала зміна системи державної служби від системи-кар'єр до системи-посад. Отже, статус державного службовця визначали його посада та обов'язки, а не сама людина

Закон «Про публічну службу» Литви визначає основні принципи публічної служби та статус публічного службовця, його права та обов'язки, заробітну плату та інші соціальні гарантії, та введений в дію з 2001 року.

Відповідно до даного закону, «публічна служба – сукупність правових відносин, що виникають з набуттям статусу публічного службовця, зміною або втратою цього статусу, а також внаслідок публічної адміністративної діяльності публічного службовця у державній чи муніципальній інституції або агенції щодо здійснення політики у спеціальній сфері державного урядування або забезпечення координації її впровадження, координація діяльності інституцій у окремій сфері державного урядування, управління або розподіл фінансових ресурсів та контроль за їх використанням, здійснення контролю, підготовка та координація підготовки проектів правових актів, договорів або програм та надання їм оцінки, управління персоналом або володіння публічною адміністративною владою щодо непідпорядкованих осіб» [2]. Публічним

службовцем називають фізичну особу, що здійснює публічну адміністративну діяльність та виконує обов'язки у публічній службі. Законом «Про публічну службу» Литовської Республіки передбачено чіткий поділ публічних службовців на п'ять типів (табл. 1)

Таблиця 1. Типи публічних службовців

Тип публічного службовця	Характеристика
<i>державні службовці кар'єри</i>	прийняті на посаду на необмежений термін, які мають можливість у встановленому Законом порядку здійснювати право на кар'єру на державній службі;
<i>статутні державні службовці</i>	їх служба регламентується затвердженням законом статутом або Законом про дипломатичну службу, що встановлюють спеціальні умови прийому на державну службу, проходження служби, відповідальності та інші умови, пов'язані з особливостями служби, і які мають повноваження в сфері публічного адміністрування відносно осіб, які не перебувають у їх підпорядкуванні;
<i>державні службовці політичної (особистої) довіри</i>	зараховані на посаду на термін повноважень державного політика, який прийняв їх на службу, чи колегіальної державної інституції або на інший, установлений законом термін;
<i>публічні керівники</i>	прийняті у конкурсному порядку або на підставі політичної (особистої) довіри для здійснення керівництва державною інституцією чи установою, або інституцією чи установою самоврядування;
<i>замінні державні службовці</i>	замінюють державного службовця кар'єри або державного службовця політичної (особистої) довіри, що тимчасово не можуть виконувати обов'язки;

Розподіл державних службовців на вищезазначені категорії відповідає розподілу посад (ст. 6) на кар'єрні, політичної довіри, публічних керівників та замінних державних службовців. Закон (ст. 7) поділяє посади державних службовців на 3 рівні – А, В, С, для заміщення яких необхідна відповідна освіта. Для посад рівня А вимагається університетська чи прирівняна до неї освіта, рівня В – вища неуніверситетська освіта або здобута до 1995 р. середня спеціальна освіта і рівня С – освіта не нижче від середньої і набута професійна кваліфікація. Всі посади державних службовців поділяються на 20 категорій, з яких 20-та – найвища. Крім того, ст. 21 встановлює три кваліфікаційних класи державних службовців, які дають право на надбавку до посадового окладу (від 15 до 50 %). При прийомі на посаду державним службовцем шляхом оцінки може бути присвоєний третій кваліфікаційний клас. У подальшому проводиться щорічна оцінка діяльності державних службовців, яка здійснюється наприкінці календарного року безпосереднім керівником державного службовця.

Оцінювання публічного службовця та його діяльності проводиться для того, щоб оцінити діяльність та кваліфікацію публічного керівника або кар'єрного публічного службовця [1].

Під час виконання покладених на нього обов'язків, публічний службовець повинен дотримуватися основних принципів етики, що законодавчо регламентуються, серед яких: повага до людини та держави, справедливість,

неупередженість, порядність, об'єктивність, відповідальність, публічність, зразковість. До обов'язків відносять:

- беззаперечне дотримання Конституції і законів Литовської Республіки;
- бути лояльними щодо Литовської держави і її конституційного ладу;
- поважати права і свободи людини, служити суспільним інтересам;
- належно виконувати свої функції і завдання;
- запобігати конфліктам публічних та приватних інтересів, не зловживати службою тощо.

Відповідальність за їх порушення регулюється цим Законом та іншими законами Республіки Литва.

Даний закон стосується усіх без винятку публічних службовців, крім статутних публічних службовців та суб'єктів, перерахованих на рис. 2.

Загальне управління державною службою в Литві є обов'язком Міністерства внутрішніх справ та уряду, а також Агенції з управління публічною службою, що підпорядкована міністерству та виконує ряд функцій, серед яких: ведення офіційного реєстру державних службовців, контроль за виконанням законодавства про державну службу, розслідування спорів, пов'язаних зі статусом державних службовців, забезпечення повної системи для управління штатом службовців державної служби та планування кар'єрного розвитку державних службовців.

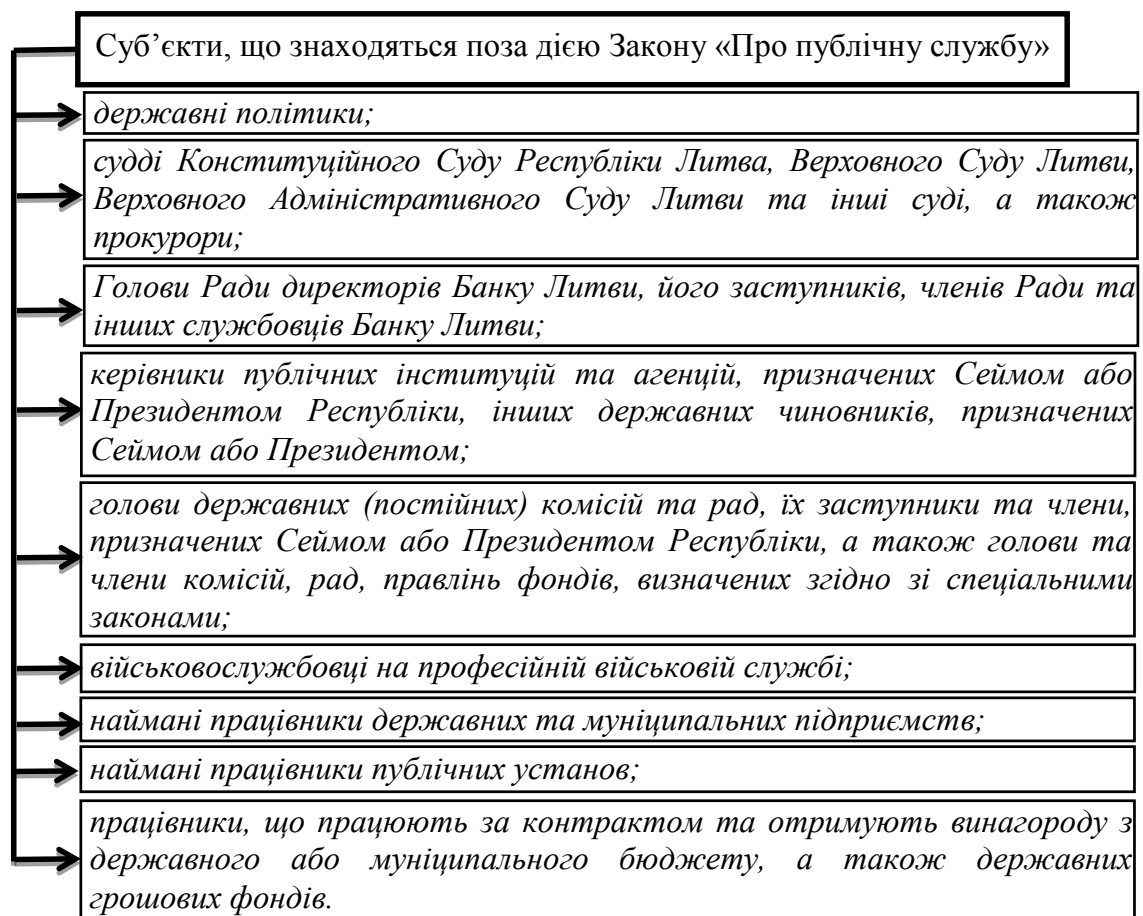

Рис. 2. Суб'єкти, що знаходяться поза дією Закону «Про публічну службу»

Список використаних літературних джерел:

1. Ковбасюк Ю. В. Державна служба [Електронний ресурс] / Ю. В. Ковбасюк // НАДУ. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://academy.gov.ua/NMKD/library_nadu/Pidruchniiky_NADU/2aa8d08a-a24e-4579-a834-2b601099c0bd.pdf.
2. Тимощук В. П. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України [Електронний ресурс] / В. П. Тимощук, А. М. Школик // Конус. – 2007. – Режим доступу до ресурсу: <http://pravo.org.ua/img/books/files/public-sluzhba-tymoschuk-2007.pdf>.

ЖИВУН Ірина Сергіївна – студентка 2 курсу Житомирського державного технологічного університету, спеціальність «Публічне управління та адміністрування»